

Sygn. akt I ACa 70/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 marca 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Beata Kurdziel

Protokolant: Katarzyna Mitan

po rozpoznaniu w dniu 10 marca 2023 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa B. Ł. i M. Ł.

przeciwko K. S. i A. S.

o ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji powodów oraz apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 5 listopada 2021 r., sygn. akt I C 829/21,

1. **oddala obie apelacje;**

2. **zasądza od powodów solidarnie na rzecz pozwanych kwotę 1125 zł**

(tysiąc sto dwadzieścia pięć złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 70/22

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 10 marca 2023 r.

W dniu 18 marca 2021 roku powodowie B. Ł. i M. Ł. wnieśli przeciwko K. S. i A. S. pozew o ochronę dóbr osobistych, w którym domagali się:

- 1) zakazania pozwanym dokonywania na posiadanej przez nich nieruchomości, dla której prowadzona jest księga wieczysta numer (...), lokalizowania jakichkolwiek obiektów, w tym obiektów budowlanych, tymczasowych obiektów budowlanych, urządzeń technicznych, obiektów, rzeczy ruchomych oraz roślinności, które powodować będą zasłanianie widoku z nieruchomości powodów w kierunku nieruchomości składającej się z działki ewidencyjnej (...), na której zlokalizowany jest staw oraz w kierunku lasu znajdującego się naprzeciw nieruchomości powodów, po przeciwnej stronie wyżej wskazanego stawu;
- 2) zakazania pozwanym dokonywania na posiadanej przez nich nieruchomości, dla której prowadzona jest księga wieczysta numer (...), na istniejącej skarpie w rejonie granicy z nieruchomością powodów, nasadzeń roślinności o

wysokości przekraczającej 80 cm oraz nakazanie pozwanym dokonywania bieżącej pielęgnacji znajdującej się w tym rejonie roślinności poprzez ich podcinanie, aby wysokość roślinności nie przekraczała 80 cm;

3) nakazania pozwanym usunięcia ekranów z bluszczu wkopanych na posiadanej przez nich nieruchomości, dla której prowadzona jest księga wieczysta numer (...), wzdłuż istniejącego ogrodzenia z zielonej ogrodzeniowej siatki rozpiętej pomiędzy metalowymi słupkami osadzonymi w fundamencie żelbetowym;

4) nakazania pozwanym usunięcia konstrukcji z palet transportowych zlokalizowanych na posiadanej przez nich nieruchomości, dla której prowadzona jest księga wieczysta numer (...), wzdłuż istniejącego ogrodzenia z nieruchomości powodów;

5) zakazania pozwanym rejestrowania obrazu i dźwięku z nieruchomości powodów za pośrednictwem kamer zamontowanych na posiadanych przez pozwanych nieruchomościach sąsiednich;

6) zasądzenia solidarnie od pozwanych kwoty zadośćuczynienia w wysokości 5.000 zł na rzecz T. a także zasądzenia od pozwanych na rzecz powodów kosztów procesu według norm przepisanych.

Na uzasadnienie żądania powodowie wskazali, że ich nieruchomość sąsiaduje bezpośrednio z nieruchomością składającą się z działek ewidencyjnych numer (...) w R.. Przedmiotowa nieruchomość stanowi współwłasność małoletnich K. S. i A. S.. Wskazane nieruchomości oddzielają nieruchomość powodów od stawu położonego na nieruchomości oznaczonej numerem (...). W ocenie powodów, zarówno teren stawu, jak i nieruchomość stanowiąca współwłasność małoletnich pozwanych przedstawiają prawnie chronioną szczególną wartość przyrodniczą, wobec czego mimo stanowienia własności prywatnej, zostały włączone do obszaru użytku ekologicznego pod nazwą (...) ustanowionego Rozporządzeniem nr (...) Wojewody (...) z dnia 21 grudnia 2001 roku. Na południe od nieruchomości pozwanych znajduje się staw położony na działce o numerze (...), który wchodzi w skład użytku ekologicznego pod nazwą (...) ustanowionego Uchwałą numer (...) Rady Gminy Z. z dnia 23 września 2016 roku. Na skutek prac dokonywanych na działkach należących do pozwanych doszło do trwałej degradacji krajobrazu oraz zniekształcenia rzeźby terenu. Po wyrażeniu przez powodów sprzeciwu wobec tychże prac, na nieruchomości wykonane zostały ekrany z bluszczu biegnące wzdłuż granicy działki powodów, pozbawiając powodów możliwości podziwiania przyrody, w szczególności stawu na działce numer (...). W dniu 7 grudnia 2020 roku zamontowano na działce pozwanych, wzdłuż ogrodzenia, w bliskiej odległości od tarasu powodów konstrukcje z drewnianych palet transportowych w wysokości ok. 2,40 m. Palety zasłaniają widok oraz są nieestetyczne. Powyższe działania mają na celu dokuczenie powodom przez ingerencje w ich dobra osobiste. Podniesiono również, że na nieruchomości pozwanych składającej się z działki ewidencyjnej numer (...) zainstalowano liczne kamery, które obejmują zakresem swojej rejestracji nieruchomości powodów zabudowaną domem jednorodzinny. Kamery miały zostać wykorzystywane do ingerencji wizualnej w nieruchomości powodów.

W odpowiedzi na pozew, pozwane K. S. i A. S. reprezentowane przez przedstawiciela ustawowego - wniosły o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powodów kosztów sądowych, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego. Pozwane zaprzeczyły, aby naruszały dobra osobiste powodów oraz aby tzw. ekrany z bluszczu i płót drewniane były wykonane bezprawnie. Zaprzeczyły także, iż nasadzenia roślinności doprowadziły do degradacji środowiska naturalnego, jak również, że kamery na nieruchomości pozwanych skierowane były w taki sposób, aby rejestrować nieruchomości powodów i wkraczać w ich prywatność. W ocenie pozwanych, wskazane w uzasadnieniu pozwu czynności podejmowane na nieruchomości pozwanych nie powodują żadnego degradowania środowiska naturalnego, a jeśli nawet ingerują w środowisko, to w sposób naturalny, bowiem doszło do nasadzeń szeregu roślinności. Podniesiono również, że prace związane z wykonaniem pomieszczeń posadowionych na skarpie w żadnym stopniu nie uniemożliwiają powodom spoglądanie na staw i las, albowiem pomieszczenia znajdują się na skarpie, od strony, która nie jest widoczna z nieruchomości powodów. Nie ma także podstaw do twierdzenia, że prowadzone prace naruszają zapisy planu miejscowego dla tego terenu, albowiem plan nie zakazuje tego rodzaju prac, a jedynie wskazuje, że nie mogą być to prace prowadzące do degradacji środowiska naturalnego. Wskazano także, że powodowie mieli możliwość

wykupienia części działki pozwanych, która stanowi przedłużenie ich działki w kierunku stawu, bowiem właściciel nieruchomości skierował do powodów oraz rodziców pozwanych taką propozycję.

Wyrokiem z dnia 5 listopada 2021 roku Sąd Okręgowy w Krakowie zakazał pozwanym K. S. i A. S. rejestrowania obrazu nieruchomości powodów B. Ł. i M. Ł. oznaczonej jako dz. (...) z kamery oznaczonej, jako (...) (pkt 1), w pozostałej części oddalił powództwo (pkt 2) oraz zasądził od powodów solidarnie na rzecz pozwanych kwotę 1 500 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt 3).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

B. Ł. oraz M. Ł. są właścicielami nieruchomości zabudowanej domem jednorodzinny, stanowiącej działkę o numerze (...), dla której Sąd Rejonowy dla K. w K., VI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w K. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). Nieruchomość ta graniczy bezpośrednio z nieruchomością, która jest zabudowana domem jednorodzinny oraz z nieruchomością gruntową stanowiącą działkę o numerze (...), dla której Sąd Rejonowy dla K. w K., VI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w K. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). Obie powyższe nieruchomości stanowią współwłasność K. S. i A. S. w udziałach wynoszących po 1/2.

Nieruchomość składająca się z działki o numerze (...), stanowiąca współwłasność K. S. i A. S. znajduje się pomiędzy nieruchomością B. Ł. i M. Ł. a działką o numerze (...), na której znajduje się staw, będącą własnością R. R.. Działka o numerze (...) stanowi skarpe względem nieruchomości B. Ł. i M. Ł., dlatego też z ich nieruchomości doskonale widoczny był staw z okoliczną roślinnością. Nieruchomość K. S. i A. S., która graniczy ze stawem została zagospodarowana w ten sposób, że dokonano niwelacji terenu, odchwaszczania, porządkowania oraz sadzenia nowych roślin. Upřednio, bezpośrednio pod skarpą zbudowano budynek gospodarczy nazywany (...), która stanowić miała pomieszczenie gospodarcze.

B. Ł. i M. Ł. odgradzili swoją nieruchomość od działki o numerze (...) metalowym ogrodzeniem w kolorze zielonym. Ogrodzenie posiada prześwity, przez które widoczny był teren ze stawem.

W 2019 roku, M. S. (przedstawicielka ustawowa K. S. i A. S.) zasadziła wzdłuż części ogrodzenia bluszcz w celu odgradzenia się od sąsiadów, który przesłonił swobodny (dotychczas) widok z nieruchomości B. Ł. i M. Ł. na staw. Zimą 2020 roku na długości ok. 3 prześel metalowego ogrodzenia zainstalowano, od strony skarpy i zarazem działki numer (...) drewnianą konstrukcję wykonaną z palet transportowych, która zasłaniała (częściowo) B. Ł. i M. Ł. bezpośredni widok na okoliczny staw.

Działka numer (...) w części południowo-wschodniej ujęta jest w obszarze użytku ekologicznego (...) oraz w części północno-zachodniej w obszarze użytku ekologicznego (...).

Bezpośredni widok na okoliczny staw oraz roślinność są dla B. Ł. i M. Ł. istotne ze względu na walory estetyczne. Z tego też względu zdecydowali się na zakup nieruchomości gruntowej oraz wybudowanie na niej budynku mieszkalnego.

Na terenie nieruchomości, stanowiącej działkę numer (...), zabudowanej domem jednorodzinny i stanowiącej własność K. S. i A. S. znajduje się 7 kamer monitoringu. Jedna z tych kamer, oznaczona jako (...) swoim zasięgiem obejmuje wejście do domu B. Ł. i M. Ł. od strony drogi.

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o dowody z dokumentów, przedłożone przez powodów oraz pozwanych, których treść i prawdziwość nie była kwestionowana przez żadną ze stron. Ponadto, Sąd I instancji oparł swoje rozstrzygnięcie w oparciu o dowody z zeznań świadków P. D. oraz R. R., a także przesłuchania stron. W toku procesu, Sąd Okręgowy przeprowadził także dowód z oględzin nieruchomości powodów oraz pozwanych w celu ustalenia, czy powodowie istotnie mają ograniczony widok na działkę, na której ulokowany jest staw.

W tak ustalonym stanie faktycznym, w ocenie Sądu Okręgowego, powództwo zasługiwało na uwzględnienie jedynie w części.

Zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Jak stanowi zaś art. 24 § 1 k.c., statuujący środki ochrony dla osoby, której dobro osobiste zostało naruszone bądź zagrożone, ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Powyższą normę prawną dopełnia art. 448 k.c., w myśl którego w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Sąd I instancji wskazał, że ustawodawca w art. 23 k.c. posłużył się otwartym katalogiem dóbr osobistych. A zatem, o tym, czy w konkretnym wypadku chodzi o dobro osobiste rozstrzygają panujące w społeczeństwie zapatrywania prawne, moralne i obyczajowe. Niemożliwe do ujęcia w ściśle określone ramy ogólne pojęcie dobra osobistego sprawia, że wyodrębnienie konkretnego dobra osobistego następuje w praktyce orzeczniczej. Natomiast odpowiedzialność za naruszenie dóbr osobistych opiera się na trzech przesłankach: istnienia dobra osobistego, jego naruszenia oraz bezprawności działania. To powód powinien wykazać zaistnienie pierwszych dwóch z nich, natomiast przesłanka bezprawności działania objęta jest wzruszalnym domniemaniem prawnym. W niniejszej sprawie powodowie dochodzą ochrony dóbr osobistych z dwóch sytuacji faktycznych. Po pierwsze – z zasłonięcia przez pozwanych bezpośredniego widoku na teren ze stawem, a po drugie – z umieszczenia kamer monitoringu na posesji pozwanych w taki sposób, że obejmuje swym zasięgiem nieruchomości powodów.

W ocenie Sądu I instancji, nie może być mowy o naruszeniu dóbr osobistych powodów związanych z ograniczeniem widoku na teren, na którym znajduje się staw i roślinność, ponieważ nie można mówić o istnieniu dobra osobistego w postaci „prawa do widoku na przyrodę”, w takim rozumieniu, że powodowie mieli by roszczenie do właścicieli sąsiednich nieruchomości o niezasłanianie im tegoż widoku. Jakkolwiek nie istnieje dobro osobiste w postaci prawa do widoku na przyrodę (czy też podobnie brzmiące), to Sąd ten pochylił się nad możliwością naruszenia innych dóbr np. nietykalności mieszkania. Powodowie przy formułowaniu swoich roszczeń wskazali m.in. na art. 144 k.c. Zgodnie z tym przepisem właściciel nieruchomości powinien przy wykonywaniu swego prawa powstrzymać się od działań, które by zakłócały korzystanie z nieruchomości sąsiednich ponad przeciętną miarę, wynikającą ze społeczno-gospodarczego przeznaczenia nieruchomości i stosunków miejscowych. Powyższy przepis należy wiązać z art. 140 k.c., wedle którego w granicach określonych przez ustawy i zasady współżycia społecznego właściciel może, z wyłączeniem innych osób, korzystać z rzeczy zgodnie ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem swego prawa, w szczególności może pobierać pożytki i inne dochody z rzeczy. W tych samych granicach może rozporządzać rzeczą.

Zasadność twierdzenia o naruszeniu dóbr osobistych powodów warunkowana była bezprawnością działania po stronie pozwanych, która wpływałaby na możliwości i zakres korzystania z nieruchomości należącej do powodów. W tenże sposób doszłoby do naruszenia dobra osobistego pod postacią prawa do nietykalności mieszkania. Sąd Okręgowy przywołując stanowisko Sądu Apelacyjnego w Białymstoku (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 11 grudnia 2014 roku, I ACa 593/14) wskazał, że immisje pośrednie o charakterze niematerialnym mogą uzasadniać kumulację roszczeń z art. 144 k.c. oraz art. 24 k.c. W myśl powyższego immisje niematerialne mogą powodować po stronie osoby, która domaga się ochrony dyskomfort psychiczny, wywołany bezprawnym działaniem osoby trzeciej, który nie powinien występować w odniesieniu do własnego miejsca zamieszkania. Tym samym, ochronie prawnej podlega nie tylko fizyczna ingerencja w nietykalność mieszkania, ale również niematerialna, ponieważ człowiek ma

prawo bezpiecznie i w sposób niezakłócony korzystać z miejsca, w którym koncentruje swoje sprawy życiowe i chroni prywatność.

W niniejszej sprawie nie można mówić o ingerencji w nietykalność mieszkania dokonanej przez pozwanych. Posadzenie bluszczu przy ogrodzeniu oddzielającym działkę powodów i pozwanych oraz umieszczenie instalacji z drewnianych palet nie może wpływać na możliwości korzystania z nieruchomości (ponad przeciętną miarę wynikającą ze społeczno-gospodarczego przeznaczenia nieruchomości i stosunków miejscowych). Nie ograniczono im dostępu do światła, nie ma immisji związanych z hałasem, zapachem. Co prawda w niewielkim zakresie ograniczono im możliwość podziwiania rozciągającego się za ich działką krajobrazu i tym samym pozbawiono ich walorów estetycznych, to nadal mogą w sposób nieskrępowany korzystać tak z budynku mieszkalnego, jak i nieruchomości gruntowej. Zresztą z tarasu znajdującego się przy domu, powodowie mają wciąż widok na część stawu i las, a fakt posadowienia palety na nieruchomości pozwanych oczywiście oddziałuje na ich emocje, ale bardziej przez pryzmat konfliktu sąsiedzkiego niż możliwości korzystania z nieruchomości.

W tym kontekście Sad Okręgowy uznał, iż kreowanie przez powodów dobra osobistego pod postacią „prawa do widoku przyrody” nie jest uzasadnione. Widok (i jego walory estetyczne) i związane z tym odczucia emocjonalne są kategorią czysto subiektywną. Nadmierne rozszerzenie katalogu dóbr osobistych nie jest celowe, ponieważ prowadzi to do wypaczenia pojęcia dobra osobistego. Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem, dobrem osobistym jest wartość immanentnie złączona z istotą człowieczeństwa oraz naturą człowieka, niezależna od jego woli i od woli innych osób, stała, dająca się skonkretyzować i zobiektywizować. O ile nienaruszalność mieszkania jest immanentnie związana z naturą współczesnego człowieka, czemu wyraz wprost daje ustawodawca przewidując to dobro w przykładowym wyczeniu z art. 24 k.c., to prawo widoku na określony obiekt (w tym przypadku staw) nie może być kojarzone z naturą człowieka, a zarazem nie można takiego dobra zobiektywizować. Przyznanie każdemu człowiekowi prawa do widoku mogłoby spowodować utrudnienie wykonywania uprawnień właścicielskich drugiej stronie, która nie mogłaby swobodnie dysponować swoją własnością ze względu na subiektywne przekonanie, że pewne działania nie mieszczą się w sferze estetyki żądającego ochrony prawnej. Powodowie mogliby domagać się ochrony, jeśli działania pozwanych naruszałyby ich dobra osobiste powszechnie uznawane lub mieszczące się w pojęciu dóbr osobistych np. zdrowie czy nienaruszalność mieszkania.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo nie znajduje oparcia tak na gruncie dóbr osobistych, jak również przyjmując podstawę prawną wynikającą z ochrony własności art. 222 § 2 k.c. w zw. z art. 144 k.c. (roszczenie negatoryjne). Brak bowiem spełnienia przesłanki zakłócenia korzystania z nieruchomości powodów ponad przeciętną miarę, wynikającą ze społeczno-gospodarczego przeznaczenia nieruchomości i stosunków miejscowych. Posadowienie roślinności przy granicy, czy nawet umiejscowienie palety o wysokości 2,4 m przy ogrodzeniu, mając na uwadze, że odległość od domu do ogrodzenia wynosi kilkanaście metrów nie zakłóca korzystania z nieruchomości powodów. Powodowie to korzystanie wiążą wyłącznie z kwestią widoku na nieruchomości sąsiednie.

W zakresie żądania powodów dotyczącego zakazu rejestrowania obrazu i dźwięku za pośrednictwem kamer monitoringu nieruchomości powodów Sąd Okręgowy uznał, że żądanie w tym zakresie jest częściowo zasadne. Dobro osobiste w postaci wizerunku znajduje się w katalogu dóbr osobistych, uregulowanym w art. 23 k.c., a zatem podlega ochronie prawnej. Jeśli zaś chodzi o prawo do prywatności, to przewiduje je art. 47 Konstytucji RP jako jedno z praw osobistych każdego człowieka i obywatela. Poza sporem było, że pozwani mieli założony monitoring na swojej nieruchomości i zamontowanych zostało kilka kamer. Powodowie nie mieli wiedzy, jaka część ich nieruchomości jest rejestrowana. W toku postępowania przed Sądem I instancji uzyskano od pozwanych wydruk z monitoringu i na ostatniej rozprawie odebrano oświadczenie od pełnomocnika powodów, iż widok z kamery (...) narusza dobra osobiste powodów; powodowie nie kwestionowali ujęć z innych kamer. Jakkolwiek częściowo kamera jest zasłonięta przez gałąź, oczywistym jest, że obejmuje ona swoim zasięgiem wejście do domu powodów (dom powodów jest następnym w kolejności) i że pozwani aby chronić swoją nieruchomość nie potrzebują rejestrować w takim zakresie nieruchomości powodów. Przy tym ułożeniu kamery, pozwani nagrywają osoby wchodzące do domu powodów co stanowi naruszenie prywatności powodów. Ta konstatacja jest o tyle oczywista, że przedstawiciele ustawowi pozwanych, już w czasie postępowania zmienili położenie kamery gdzie nie widać wejścia do domu powodów. W tym

zakresie pozwani naruszyli prawo do prywatności powodów, naruszenie jest bezprawne (domniemanie), a istniejący pomiędzy stronami konflikt uzasadnia wydanie orzeczenia zakazującego rejestrowanie nieruchomości powodów na przyszłość. W stosunku do pozostałych kamer, Sąd Okręgowy uznał, że nie ingerują one w sposób znaczący w nieruchomość powodów, co potwierdził sam pełnomocnik powodów. W gęstej zabudowie, przy posadowieniu domu blisko granicy, monitoring w jakimś niezbędnym zakresie może obejmować nieruchomość sąsiednią. Brak było jednak dowodów, aby kamery miały wcześniej inne położenie niż przedstawione na zdjęciach. Stąd w pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu.

Mając na uwadze okoliczności, że kamery istotnie ukierunkowane były m.in. na posesję powodów i to, że rejestrują wyłącznie obraz, Sąd Okręgowy skorzystał z uprawnienia uregulowanego w art. 24 § 1 k.c. i zakazał pozwany rejestrowania obrazu nieruchomości powodów oznaczonej jako działka ewidencyjna o numerze (...) z kamery oznaczonej jako(...)

Sąd I instancji oddalił natomiast żądanie zasądzenia zadośćuczynienia. Wskazał, iż zgodnie z art. 448 k.c., w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Przepis art. 445 § 3 stosuje się. Przywołując stanowisko Sądu Apelacyjnego w Katowicach w wyroku z dnia z dnia 20 maja 2021 r. I ACa 556/20, wskazał, iż przyznanie zadośćuczynienia pieniężnego na podstawie art. 448 k.c. nie jest obligatoryjne w każdym przypadku stwierdzenia naruszenia dóbr osobistych, na co wyraźnie wskazuje sformułowanie "może". Z tych przyczyn sąd jest zobowiązany ustalić zakres cierpień pokrzywdzonego, a przy ocenie tej przesłanki nie może abstrahować od wszystkich okoliczności towarzyszących powstaniu krzywdy, a znikomość ujemnych następstw może być podstawą oddalenia powództwa o przyznanie zadośćuczynienia na rzecz pokrzywdzonego. W przedmiotowej sprawie po pierwsze roszczenie powodów zostało uwzględnione w niewielkim zakresie, po drugie dyskomfort psychiczny związany z ustawieniem monitoringu nie powodował istotnych cierpień po stronie powodów.

O kosztach postępowania Sąd I Instancji orzekł na podstawie 100 k.p.c. Mając na uwadze niewielki zakres w jakim powództwo zostało uwzględnione, zasądził na rzecz pozwanych kwotę 1 500 zł.

Od powyższego wyroku **apelacje wniosły obie strony.**

Powodowie zaskarżyli wyrok w części, w jakiej Sąd Okręgowy oddalił powództwo (pkt 2) oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania (pkt 3) zarzucając:

- naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędne zastosowanie i nieprawidłową wykładnię przepisu art. 23 i 24 k.c., na skutek czego Sąd I instancji bezzasadnie uznał, że w niniejszej sprawie nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powodów, za wyjątkiem rejestrowania obrazu z nieruchomości pozwanych poprzez kamerę nr 2, a zatem, iż co do zasady nie przysługuje im prawo do ochrony przed działaniami podjętymi przez pozwane,

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 448 k.c., poprzez błędne uznanie, że w niniejszej sprawie nie zaistniały przesłanki uzasadniające możliwość zasądzenia od pozwanych wskazanej w pozwie kwoty zadośćuczynienia na rzecz T.

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 222 § 2 w zw. z art. 144 k.c., poprzez nieprawidłowe stwierdzenie, że w działaniach pozwanych nie można doszukać się spełnienia przesłanki zakłócania korzystania z nieruchomości ponad przeciętną miarę, wynikającą ze społeczno-gospodarczego przeznaczenia nieruchomości i stosunków miejscowych,

- naruszenie art. 233 k.p.c., poprzez nieprawidłową ocenę zebranego materiału dowodowego polegającą na błędnym uznaniu, że w sprawie doszło do naruszenia dóbr osobistych powodów jedynie w zakresie widoku z kamery nr 2, natomiast w zakresie pozostałych kamer oraz innych wskazanych w pozwie działań takich jak celowe i złośliwe zasłanianie widoku z nieruchomości powodów, do naruszenia dóbr osobistych nie doszło.

W związku z powyższym powodowie domagali się zmiany zaskarżonego wyroku w części w zakresie pkt. 2 i 3 oraz przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w części, w zakresie punktów 2 i 3 oraz przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, i zasądzenia od pozwanych solidarnie na rzecz powodów kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Pozwane zaskarżyły powyższy wyrok w części, w zakresie punktów 1 i 3 zarzucając:

- naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 23 i 24 k.c., które nastąpiło poprzez błędną wykładnię tych przepisów i uznanie, że działanie polegające na skierowaniu kamer monitoringu zewnętrznego służącego ochronie nieruchomości stanowiącej współwłasność pozwanych na ulicę, przy której położona jest nieruchomość w taki sposób, że kamery te monitorują także fragment ulicy przed domem powodów, obejmując wejście do tego domu stanowi naruszenie dóbr osobistych powodów, a mianowicie prawo do prywatności, albowiem prawidłowa wykładnia tego przepisu nie pozwana na uznanie, że takie działanie stanowi naruszenie jakichkolwiek dóbr osobistych kogokolwiek, gdyż kamera monitoruje przestrzeń publiczną – drogę, po której porusza się wiele osób przechodzących i przejeżdżających ulicą, nawet gdyby ta kamera nie była zamontowana i tak nie byłoby żadnych przeszkód z zaobserwowaniem, kto się tą drogą porusza, kto wchodzi do domu powodów, albowiem jest to teren otwarty, a ponadto sama możliwość zobaczenia innego człowieka nie stanowi sama w sobie naruszenia cudzych dóbr osobistych, gdyż konstrukcja ciała człowieka jest taka, że jeżeli porusza się po terenie widocznym dla innych to jest widoczny a w żadnym ustawodawstwie nie wprowadzono zakazu patrzenia na ulice i teren otaczający ulicę lub zamykania oczu na widok idącego człowieka,

- naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 23 i 24 k.c., które nastąpiło poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że pomimo tego, że kamera oznaczona jako (...) jest skierowana w taki sposób, że obraz, który jest możliwy do uzyskania z tej kamery w części obejmującej nieruchomość powodów uwidacznia gałęzie zasłaniające obiektyw i uniemożliwiającej obserwację nieruchomości powodów, to i tak działanie pozwanych polegające na posiadaniu tej kamery stanowi naruszenie dóbr osobistych powodów – prawa do prywatności – oraz stanowi zagrożenie naruszeniem prywatności na przyszłość, a prawidłowa ocena prawna zachowania pozwanych prowadzi do wniosku, że działanie pozwanych nie stanowi naruszenia prawa do prywatności powodów, poza tym nigdy nie miało na celu naruszenie prawa do prywatności powodów, pozwani w żaden sposób nie wykorzystywali nagrań z tej kamery na potrzeby naruszenia prawa do prywatności kogokolwiek, kamera ta miała jedynie funkcję prewencyjną oraz ochronną, co potwierdzają ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji w toku postępowania,

- z ostrożności procesowej pozwane zarzuciły naruszenie przepisów prawa procesowego, mające wpływ na treść wydanego orzeczenia, a to art. 233 § 1 k.p.c., polegające na zaniechaniu wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego i dokonaniu arbitralnej, dowolnej, sprzecznej z zasadami logicznego rozumowania i doświadczeniem życiowym oceny przeprowadzonych w sprawie dowodów, a to wydruku z monitoringu kamery oznaczonej jako (...) i uznaniu, że kamera swoim zasięgiem obejmuje wejście do domu powodów, co samo w sobie stanowi naruszenie dobra osobistego w postaci prywatności powodów, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego ustalenia stanu faktycznego w przedmiotowej sprawie w zakresie uwzględniającym powództwo.

Mając na uwadze powyższe, pozwane wniosły o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów na rzecz każdej z pozwanych kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, a także zasądzenia od powodów na rzecz każdej z pozwanych kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powodowie wniesli o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie od pozwanych solidarnie na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwane wniosły o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie od powodów na swoją rzecz kosztów sądowych, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego.

W piśmie z dnia 21 października 2022r. powodowie wskazali, iż na nieruchomości pozwanych dochodzi do realizacji kolejnych robót, które skutkują zwiększeniem intensywności niedozwolonego oddziaływania na nieruchomość powodów i ich dobra osobiste. W szczególności doszło do realizacji wzdłuż granicy nieruchomości powodów dodatkowej konstrukcji z siatki stalowej o wysokości ok. 2,5 m, do której w sposób prowizoryczny zostały przymocowane niebieskie plandeki. Plandeki, nie dość, że są bardzo nieestetyczne, to emitują głośny dźwięk w trakcie powiewów wiatru.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Żadna z apelacji wniesionych przez strony procesu nie zasługiwała na uwzględnienie.

Przyjmując za własne ustalenia faktyczne Sądu I instancji oraz dzieląc w całości rozważania prawne zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, podkreślić należy, iż okoliczności faktyczne sprawy w zasadzie pozostawały bezsporne, a w każdym razie były bezsporne w zakresie stanu zaistniałego na przedmiotowych nieruchomościach. Brak przy tym uzasadnienia dla zarzutu naruszenia art. 233§1 k.p.c. zawartego w apelacji pozwanych, a dotyczącego zasięgu kamery obejmującej wejście do domu powodów. W tym zakresie istotne znaczenie mają znajdujące się w aktach zdjęcia obrazujące widoki z poszczególnych kamer. Na k. 112 akt znajduje się zdjęcie z kamery (...), na którym uwidoczniona jest część nieruchomości powodów, obejmująca wejście do domu oraz teren za ogrodzeniem. Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, iż umiejscowienie kamery pozwalające na stały monitoring części nieruchomości powodów, w tym rejestrację osób wchodzących i wychodzących, jak również poruszających się po działce, narusza dobro osobiste powodów w postaci prawa do prywatności i uzasadniało uwzględnienie powództwa w tym zakresie. Argumentacja pozwanych, iż kamera oznaczona (...) monitoruje przestrzeń publiczną – drogę, po której porusza się wiele osób, a brak kamery nie uniemożliwiłby obserwacji, kto wchodzi do domu powodów, jest o tyle chybiona, iż jako naruszające dobra osobiste powodów uznano nie tyle monitorowanie drogi publicznej, a jedynie monitorowanie fragmentu nieruchomości powodów i to tej położonej w obrębie ogrodzenia, odgradzającego działkę od ulicy. Podkreślić przy tym należy, iż z punktu widzenia deklarowanego przez pozwanych celu monitoringu tj. ochrony ich nieruchomości przed ingerencją osób trzecich, obserwacja nieruchomości powodów jest całkowicie zbędna, bowiem wystarczająca jest obserwacja samego domu i działki pozwanych. Ponadto, co potwierdzone zostało już w toku postępowaniu przed Sądem I instancji, istnieje możliwość takiego ustawienia kamery, aby swym zasięgiem nie obejmowała nieruchomości powodów, przy jednoczesnym monitorowaniu nieruchomości pozwanych od strony ulicy. O ile zatem pozwani uprawnieni są do zastosowania środków obrony poprzez instalację monitoringu, o tyle uprawnienie to jest ograniczone sferą praw przynależnych innym osobom, w tym wypadku powodom, którzy uprawnieni są do zachowania prywatności na własnej nieruchomości, a nie życia w poczuciu stałej obserwacji. Zmiana ustawienia kamery w toku procesu (na ustawienie nie obejmujące nieruchomości powodów) nie uzasadniała oddalenia powództwa w całości. Między stronami istnieje stały konflikt, do naruszenia prywatności powodów doszło, naruszenie było bezprawne, a zatem zakazanie rejestrowania nieruchomości powodów na przyszłość było uzasadnione.

Nie mogły odnieść skutku również zarzuty zawarte w apelacji powodów. W tym zakresie wskazać należy, iż nie budzi wątpliwości Sąd Apelacyjny wykładnia art. 23 k.c. dokonana przez Sąd I instancji (co czyni zbędnym ponowne przytaczanie szczegółowych rozważań w tym zakresie). Dobrem osobistym jest wartość nierozdzielnie związana z istotą człowieczeństwa oraz naturą człowieka, dająca się zobiektywizować i skonkretyzować. Niewątpliwie katalog dóbr osobistych, określony w art. 23 k.c., nie jest katalogiem zamkniętym, jednakże brak podstaw do konstruowania dobra osobistego w postaci „prawa do widoku na przyrodę”. Abstrahując od kwestii, iż niewątpliwie dla powodów duże znaczenie miał nieskrępowany widok na staw, brak podstaw do przyjęcia, że istnieje dobro osobiste, które pozwalałoby na skonstruowanie roszczenia o niezasłanianie widoku na określoną część krajobrazu poprzez dokonywanie nasadzeń, w tym żywopłotu nieprzekraczającego wysokością wysokość siatkowego ogrodzenia powodów i umieszczenie na granicy nieruchomości drewnianych palet, posadowionych zresztą w dalszej odległości od samego budynku powodów. Podkreślić przy tym należy, że w stanie faktycznym sprawy w ogóle nie może być mowy o pozbawieniu powodów prawa do przyrody poprzez nasadzenia dokonane na działce pozwanych jako naruszające poczucie estetyki i prawo zaspokojenie uczuć estetycznych piękną krajobrazu. Ponownie wskazać należy, iż brak podstaw do konstruowania

dobra osobistego w postaci poczucia estetyki, a ponadto brak podstaw do przyjęcia, aby bluszcz naruszał poczucie estetyki kogokolwiek.

Za Sądem Okręgowym przyjąć zatem należy, iż stwierdzenie naruszenia dobra osobistego powodów byłoby w okolicznościach faktycznych przytoczonych na uzasadnienie żądania możliwe jedynie wówczas, gdyby działania pozwanych dotyczące nasadzeń na działce sąsiadującej z nieruchomością powodów, wiązały się z naruszeniem dobra osobistego w postaci nietykalności mieszkania. Taka sytuacja w stanie faktycznym ustalonym w sprawie nie zachodziła – powodom nie ograniczono ani nie zakłócono możliwości korzystania z ich nieruchomości – bluszcz i palety umieszczone wzdłuż ogrodzenia nie wpływają na tę możliwość, nie emitują również żadnych zakłóceń, które uznać można by za przekraczające społeczno-gospodarcze przeznaczenie nieruchomości oraz stosunki miejscowe. Na marginesie zaznaczyć należy, iż celem zapewnienia intymności i prywatności regułą jest dokonywanie nasadzeń wzdłuż granic nieruchomości, z zachowaniem dostępu do światła. Z tych samych względów brak podstaw do przyjęcia, iż pozwani dopuścili się naruszenia prawa własności powodów, co mogłoby uzasadniać ochronę prawną na podstawie art. 222§2 k.c. Co do zarzutów dotyczących włączenia działek nr (...) położonych w R. do obszaru użytku ekologicznego pn. (...), ustanowionego mocą rozporządzenia nr (...) Wojewody (...) z dnia 21 grudnia 2001r. i wynikających z powyższego obowiązków nałożonych na właścicieli nieruchomości, wskazać należy, iż ewentualne stwierdzenie naruszenie przepisów rozporządzenia może nastąpić w postępowaniu administracyjnym (powodowie takie postępowania zresztą wszczynają, m.in. w zakresie samowoli urbanistycznej tj. nasadzania roślin i krzewów oraz samowoli budowlanej). Podkreślić należy również, iż umieszczenie niebieskich plandek wzdłuż ogrodzenia powodów, co nastąpiło w toku postępowania apelacyjnego, nie mogło doprowadzić do zmiany zaskarżonego wyroku. Zgodnie z żądaniem pozwu, powodowie domagali się zakazania pozwanym lokalizowania na ich nieruchomości jakichkolwiek obiektów, które będą powodować zasłanianie widoku na staw i w kierunku lasu, zakazania pozwanym dokonywania na skarpie nasadzeń roślinności powyższej 80 cm, nakazania pozwanym usunięcia ekranów z bluszczu i nakazania usunięcia konstrukcji z palet transportowych. Brak było zatem żądania dotyczącego usunięcia niebieskich plandek ze sztucznego tworzywa, co samo w sobie uniemożliwiało uwzględnienie powództwa. Na marginesie wskazać należy także, iż w sprawie nie wykazane zostało, aby plandeki wywoływały nadmierny hałas, co ewentualnie uzasadniałoby żądanie oparte na art. 222§2 k.c. w zw. z art. 144 k.c. (z takim roszczeniem powodowie zresztą w ogóle nie występowali przed Sądem I instancji).

Brak było także podstaw do zmiany zaskarżonego wyroku i uwzględnienia w całości żądania dotyczącego zakazania pozwanym rejestrowania obrazu i dźwięku z nieruchomości powodów za pośrednictwem kamer zamontowanych na nieruchomości pozwanych. Z ustaleń faktycznych dokonanych w sprawie wynika, że nieruchomość powodów objęta była jedynie przez jedną kamerę (...), a materiał dowodowy nie pozwala na czynienie ustaleń, iż pozostałe kamery rejestrowały widok nieruchomości powodów. Sama ręczna możliwość zmiany kierunku filmowania pozostałych kamer nie uzasadnia uwzględnienia powództwa w tym zakresie w całości w sytuacji, gdy nie zostało wykazane, aby nieruchomość powodów była filmowana z innych kamer.

W sprawie nie było podstaw do zasądzenia od pozwanych wskazanej w pozwie kwoty zadośćuczynienia na rzecz T.. Powództwo zostało uwzględnione w nieznacznej części, a pozwani w toku postępowania zmienili ustawienie kamery (...).

Wobec powyższego, apelacja powodów oraz apelacja pozwanych podlegały oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c., wzajemnie znosząc ww. koszty w związku z oddaleniem obu apelacji.